

Handicap, karma en de bedoeling ervan Jim Colbert

Jim Colbert komt uit Californië, de Verenigde Staten en hij bestudeert zijn hele leven theosofie, is een befaamd spreker, schreef vele artikelen en is nestor van de organisatie *International Theosophy Conferences*.

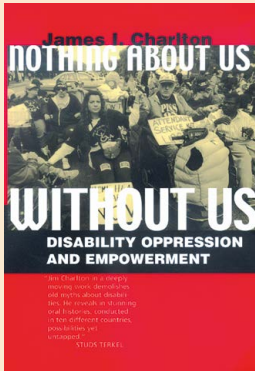
Dit artikel werd gepubliceerd in het theosofisch tijdschrift *Vidya*, voorjaar 2017.

Hieronder volgt een vertaling van de versie van *Theosophy Forward*.

De ziel werkt in een constante cyclus van vernieuwing en voortgang naar iets, dus het gaat erom uit te vinden wat dat 'iets' in je huidige leven is. Wat is het doel dat je ziel koos in dit leven? Wat voor plannen heeft het gemaakt? Waarom koos zij dit specifieke leven, en deze omstandigheden? Wat wil je ziel leren? Wat draagt zij bij? (uit: *Ziels Eigenwijs – De kracht van no-nonsense spiritualiteit* van de Nederlandse schrijfster Annemarie Postma).

De vraag waarom ik gehandicapt ben en anderen dat niet zijn achtervolgt veel mensen die te maken hebben met een handicap: waarom ik? Heeft het een speciale betekenis die ik moet leren begrijpen? En welke is dat dan? Natuurlijk, deze vragen reiken verder dan het gehandicapt zijn op zich. Het gevoel van 'Ik moet iets doen met dit leven, maar ik weet niet wat' overkomt veel mensen.

Een handicap hebben houdt een mate van lijden in. Kijk maar eens naar de tachtig procent van de meer dan zes miljoen gehandicapten die in ontwikkelingslanden wonen: zonder geld of steun lijden zij vaak honger en leven in een eindeloze cyclus van ontberingen. De gehandicapte is voorbestemd een last met zich mee te dragen. De maatschappij als geheel kijkt op gehandicapten neer. Ondanks belangrijke federale wetgeving in de Verenigde Staten is de werkloosheid onder gehandicapten nog steeds eenenveertig procent. De meesten worden geholpen door middel van publieke voorzieningen. Met genoeg geld en een behulpzame familie kunnen veel gehandicapten goed overleven: zij treffen de nodige voorzieningen en zorgen voor zichzelf. De meerderheid van de gehandicapten in de wereld moet het echter doen zonder publieke voorzieningen. Als zij geholpen worden door hun omgeving, is dit meestal door vrienden of familie, en op hen rust een zware last. Er zijn dus niet alleen miljoenen gehandicapten, maar ook nog eens miljoenen die voor hen zorgen.



James Carlton schrijft in zijn boek *Nothing About Us Without Us: Disability, Oppression and Empowerment*: *Gehandicapten blijven overal buitenstaanders die leven in schaamte, en moeten overleven te midden van mensen die niet alleen middelen, maar ook begrip tekort komen, en met hun snel toenemende aantallen, wordt hun lot beroerder. De gebruikelijke visie overheerst dat niets kan worden gedaan voor gehandicapte kinderen, en dat heeft te maken met vooroordelen en de achterhaalde gedachte dat hier een straf van God, een kwade geest, of toverij in het spel is. Vanuit het oogpunt van mensenrechten is dit catastrofaal. Gehandicapten zijn een groep zonder enig machtsmiddel.*

Carlton schrijft verder: *Miljoenen mensen met een handicap gaan dood van de honger, en nog veel meer lijden honger. Onderontwikkeling heeft ellende opgeleverd voor honderden miljoenen gehandicapten. Zij zijn de armste en meest geïsoleerde groep op de armste, meest geïsoleerde plekken.*

De vraag 'Waarom ben ik zoals ik ben, zonder geld of hulp?' lijkt wel op 'Hoe kwam het toch zover dat ik deze zware last van karma moet dragen?'. Het vragen naar betekenis lijkt misschien een luxe in het licht van de grote hoeveelheid middelen die nodig is om te overleven. Echter, de quote van Nietzsche *Wie een WAAROM heeft om voor te leven kan bijna elk HOE verdragen* blijft overeind staan. Eén van de meest genoemde 'waaroms' van een handicap is dat het louter pech betreft, toeval, of een samenloop aan omstandigheden, oftewel: er is geen verklaring voor. In zekere zin hebben veel gehandicapten deze houding. Soms hoort een gehandicapte iemand zeggen 'Je bent zo dapper! Je bent zo geweldig in wat je doet, ook al ben je gehandicapt. Ik zou nooit kunnen doen wat jij doet ondanks je handicap'. Dit komt dus niet over bij veel gehandicapten. Zij doen gewoonweg zoveel mogelijk hun best naarmate de handicap hen dit toestaat; zij zien dat niet als iets speciaals. Zij proberen zich slechts aan te passen aan wat hun is toebedeeld.

De kanstheorie is in de moderne wetenschap wijdverspreid. Neem bijvoorbeeld de verklaring van Edward O. Wilson, een Nobelprijswinnaar, die in zijn boek *The Meaning of Human Existence* schrijft: De mensheid ontstond als een toeval van evolutie, een product van willekeurige mutaties en natuurlijke selectie. Onze soort was alleen maar een eindpunt van vele wendingen in een stamboom van primaten uit de oude wereld (halfapen, aapachtigen, apen, mensen) van wie er heden ten dage honderden andere soorten zijn. Met andere woorden: er is geen 'betekenis' toe te kennen aan al het bestaan, laat staan aan een gehandicapt bestaan. Alles 'gebeurt' gewoon alleen maar.

Een andere theorie over het 'waarom' van een handicap is dat er intrinsiek iets fundamenteel mis is met een gehandicapte. Misschien hebben ze gezondigd of, erger nog, dragen zij demonen met zich mee. God heeft ze aan een bijzondere beproeving onderworpen. Ze moeten aan God bewijzen dat zij hem waardig zijn. In Leviticus 21:17-23 staat de passage: *De Heer zei tegen Mozes: Zeg tegen Aäron:*

‘Als een van je nakomelingen een gebrek heeft, mag hij niet aantreden om voedsel aan te bieden aan zijn God. Dat geldt voor alle komende generaties. Niemand met enigerlei gebrek mag als priester aantreden: niemand die blind is of verlamd, niemand met een misvormd gelaat of abnormaal ontwikkelde ledematen, niemand wiens ledematen na een botbreuk vergroeid zijn, niemand met een gebochelde of dwergachtige gestalte, niemand met staar, niemand met zweren of uitslag, niemand met verpletterde zaadballen.’

In het *Nieuwe Testament* geneest Jezus de gehandicapte, maar doet dat door demonen uit te drijven of hen te vergeven voor hun zonden. Dit veronderstelt dat gehandicapten zonden of demonen hebben in tegenstelling tot niet gehandicapte personen.

Kim E. Nielson doet een krachtige uitspraak in zijn boek *A Disability History of the United States*: *...gehandicapten zijn veelvuldig onderworpen geweest aan stigmatisering en kleining, vooral waar het voorkeur geven aan ‘gezonde mensen’ gehandicapten neerzet als tekortschietend en ongeschikt, en wanneer het gehandicapt zijn gebruikt wordt om een systeem van hiërarchie mogelijk te maken en te rechtvaardigen. Ideologieën die gehandicapten als inferieur beschouwen maken het moeilijk voor hen om trots te zijn op zichzelf. En zoals Clare schreef: ‘Trots is niet iets onbelangrijks. Zonder trots zullen gehandicapten hun dagelijkse materiële conditie van inferioriteit accepteren zonder hierover vragen te stellen: werkloosheid, armoede, afgescheiden en tekortschietend onderwijs, jaren van opsluiting in verzorgingstehuizen, geweld van verzorgenden, gebrek aan toegang. Zonder gevoelens van trots wordt individueel en collectief verzet tegen onderdrukking bijna onmogelijk’. Het is echter niet makkelijk voor een gehandicapte om trots te tonen. Gehandicapt zijn is altijd ondergedompeld geweest in schaamte, gedragen in stilte en geworteld in afzondering.*

Gedwongen sterilisatie (meer dan vijftien duizend Amerikanen in de zestiger jaren van de vorige eeuw, volgens Nielson) *en de meest beperkende immigratiewetgeving in de geschiedenis van de Verenigde Staten (gericht op gehandicapten) zijn een deel van de geschiedenis op dit punt.*

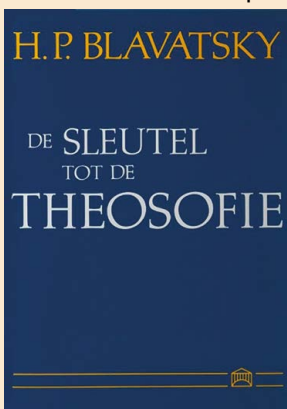
In zijn *State of the Union* (de Amerikaanse troonrede) uit 1923 stelde president Calvin Coolidge: *Amerika moet Amerikaans blijven. Het is daarom nodig om immigratie te beperken.* Anders gesteld: er is iets mis met gehandicapte mensen, en zij moeten gesteriliseerd worden om te voorkomen dat de maatschappij er meer van krijgt.

Als we de theorie van reïncarnatie in beschouwing nemen, kunnen we zeggen dat de bewering dat iets wat mensen in een vorig leven hebben gedaan de reden is van hun huidige handicap wel bijzonder hardvochtig is. Ook hier krijgt het slachtoffer de schuld: het oordeel dat een persoon met een handicap gestraft wordt voor de zonden van een eerder leven verschilt eigenlijk niet zoveel van de Bijbelse uitleg dat gehandicapten het kwaad van de oerzonde met zich meedragen. In plaats van een handicap te zien als een straf voor een oerzonde of voor daden in een vorig leven, zou een meer licht biedend perspectief van de theorie

van reïncarnatie misschien kunnen zijn dat een handicap een kans is om karma in balans te brengen? In het tijdschrift *Sunrise* (februari/maart 1982) schreef Grace F. Knoche, een theosofisch schrijver, het artikel *Is het leven eerlijk?* Zij citeert uit een brief die ze ontving van een lezer: *Ergens uit één van de tijdschriften haalde ik een notie die mij niet echt zinde. Misschien begrijp ik het verkeerd, maar ik denk dat het het gezichtspunt betrof dat je een aangeboren afwijking kunt zien als een straf voor een overtreding in een (vorig?) leven. Dit lijkt me heel oneerlijk. Het menselijk wezen kan niets weten uit zijn vorige leven, en wat heeft straf voor zin als de gestrafte niet op één of andere manier weet dat hij iets verkeerd heeft gedaan?*

Hier volgt het spitse en medelevende antwoord van Knoche: *In de eerste plaats denk ik niet dat iemand categorisch kan stellen dat een kind dat met een geboren afwijking ter wereld komt moet betalen voor een misdaad in een vorig leven. Misschien is het zo, maar misschien ook niet. Is het echter bijvoorbeeld niet mogelijk dat een terugkerende entiteit – want uiteindelijk zijn wij allemaal in de eerste plaats geestzielen – innerlijk voldoende gevorderd is om het karma van een verregaande misvorming te kiezen, om een diepere sympathie te krijgen met menselijk lijden?*

Het antwoord van Knoche is misschien een meer filosofische kijk op waarom er gehandicapten zijn: het Hogere Ego van de persoon kiest er op een bepaald niveau voor om gehandicapt te zijn in zijn of haar leven. De uitdaging van het leven met een handicap kan beschouwd worden als een manier om een bepaalde tendens uit een vorig leven te corrigeren. Theosofische literatuur draagt suggesties aan, in wat de geboortevisie wordt genoemd, een beschouwing over wat er gebeurt in een leven dat op het punt staat te beginnen. H.P. Blavatsky stelt op blad-



zijde 151 van haar boek *De Sleutel tot de Theosofie*: *Zoals de mens op het moment van de dood door een terugblik inzicht krijgt in het leven dat hij heeft geleid, zo blik de ego op het moment dat hij op aarde wordt wedergeboren en uit de toestand van devachan ontwaakt, vooruit in het leven dat hem te wachten staat en is hij zich bewust van alle oorzaken die daartoe hebben geleid. Hij begrijpt ze, en ziet de toekomstige gebeurtenissen, omdat de ego tussen devachan en de wedergeboorte zijn volledig manasisch bewustzijn terugkrijgt en gedurende korte tijd weer de god wordt die hij was voordat hij, overeenkomstig de karmische wet, voor het eerst in de stof afdaalde en in de eerste stoffelijke mens incarneerde.*

In overeenstemming met het eerder geciteerde boek van Nielsen, *Disability History*, leren de stammen van de oorspronkelijke inwoners van Amerika ons: *De ziel kiest het lichaam dat het zal betrekken. Zodoende is elke persoon verantwoordelijk voor wie en wat hij is; hij kan anderen niet de schuld geven voor de tekortkomingen van zijn lichaam. Zielen kiezen hun fysieke lichamen om hun doel te volbrengen. Als een individu zijn of haar doel niet bereikt, dan is dat niet de schuld*

van het lichaam – ongeacht wat dat lichaam wel of niet kan doen. Als het gaat om een evenwichtige geest, dan doen de respectievelijke lichamen er minder toe.

In het eerder vermelde boek *Ziels Eigenwijs – De kracht van no-nonsense spiritualiteit* poneert Annemarie Postma de stelling dat onze ziel de keus maakt voor een handicap: *het is me duidelijk geworden dat een beschadigde uiterlijke vorm geen straf is, maar eerder een privilege dat je in staat stelt om op een zeer bewust niveau te leven. Zonder je te hoeven verontschuldigen kun je zo een bijdrage leveren aan het leven van anderen. Het is net zoals het dragen van een maatpak dat is gemaakt om perfect aan te sluiten, zodat je de opdracht die je ziel koos kunt uitvoeren.*

C. Jinarajadasa, voormalig International President van de Theosophical Society (Adyar), schreef in 1941 in een artikel in *The Theosophist: Wanneer ... bewustzijn door de Heren van Karma beperkt wordt, dan kunnen we er zeker van zijn dat dat nooit als een straf wordt bedoeld, maar altijd als een ervaring waar de ziel uit destilleren kan wat voor de verdere ontwikkeling nodig is.*

Hij schreef ook: *Ik begrijp niet waarom in het proces van ons uitbreidende bewustzijn sommigen moeten leren door blindheid en anderen niet. Toch weet men vanuit eerste beginselen dat hier niet alleen een bedoeling en betekenis voor is, maar dat dit ook inspirerend is. Op zekere dag zullen we elk detail van deze karmische processen begrijpen. Laten we tot dat moment niet alleen sympathie voelen voor degenen die blind zijn, maar daar een houding van respect aan toevoegen voor hen die een hoge spirituele les leren (en het is niet aan ons is om die te kennen).*

De bewering van Jinarajadasa over eerbied en respect voor gehandicapten verdient onze diepere nadere beschouwing. Merk op dat hij niet al het karma opvat als vergelding of een straf.

Een artikel in het tijdschrift *Vidya* in de zomer van 2016 geeft ons een uitleg van lijden die mij als schrijver van dit artikel bijzonder aanspreekt. Het verwijst naar een gesprek tussen de Dalai Lama en Huston Smith (voormalig wetenschapper op het gebied van religies) over een passage in de Bijbel. Het gaat over Jesaja die aantoont hoe het Joodse volk is uitverkoren als rondtrekkende stam om het lijden van de mensheid op zich te nemen. Er is ook de suggestie dat het Tibetaanse volk nu een soortgelijk lot ondergaat, omdat zij hun thuisland hebben verloren. Kan het zijn dat gehandicapte mensen iets van datzelfde pad op zich hebben genomen? Misschien was het een keus, voor de geboorte, om iets van dat lijden op zich te nemen.

Misschien is het zo dat degenen die lijden dat doen voor ons allen. Zou het kunnen dat we een kans hebben onze blik te verruimen wanneer we lijden ervaren? Misschien wordt daarom in *De Stem van de Stilte* gezegd: Wee degenen die niet lijden. Waarom maakt lijden een integraal deel uit van spirituele groei? Het is het dharma (wet, plicht) van de persoonlijkheid om tevredenheid, vreugde, veiligheid en geborgenheid te bevorderen. Het is het dharma van de ziel om verandering, groei, wording, en daarom lijden te bevorderen. Elk stadium van groei naar hogere

niveaus van bewustzijn betekent de pijn van het loslaten van een eerder stadium. De betekenis van gehandicapt zijn is dan, althans voor velen, een mogelijkheid voor groei.

We suggereren niet dat het lijden dat Victor Frankl beschreef in zijn *Man's Search for Meaning* (over concentratiekampen, martelingen, honger) hetzelfde is als datgene wat gehandicapten meemaken, maar in sommige gevallen komt het daar wel dichtbij. Hij schrijft over de zware taken die mensen die lijden op zich nemen: *Deze taken, en daarom de betekenis van het leven, verschillen van mens tot mens, en van moment tot moment. Het is dus niet mogelijk om de betekenis van het leven in een algemene manier te definiëren.* Frankl vervolgt: *Al lang geleden hebben we het punt gepasseerd dat we vroegen naar de betekenis van het leven. Dat was een naïeve vraag waarbij we het leven opvatten in termen van het bereiken van een doel door op actieve wijze iets waardevols te scheppen. Voor ons houdt het leven nu wijdere cycli in van leven en dood, van lijden en sterven.*

Frankl legt vervolgens uit: *Toen wij de betekenis van lijden eenmaal hadden begrepen, weigerden we om de kwellingen van het kampeven te onderschatten of te verlichten door ze te negeren, valse illusies te koesteren of een kunstmatig optimisme ten toon te spreiden. Lijden was een levenstaak geworden die we niet van ons af wilden schuiven. Wij hadden de verborgen 'prestatiemogelijkheden' ontdekt die in het lijden schuilen, de mogelijkheden die de dichter Rilke bewogen tot de uitspraak 'Wie viel ist aufzuleiden' (Hoeveel lijden is er te verzetten?). Rilke sprak van 'lijden verzetten' zoals anderen spreken over 'werk verzetten' (bladzijde 194 en 195 uit *Op doorreis naar jezelf, Beelden op de levensweg*, door Bert Voorhoeve, uitgeverij Christoffor).*

Het citaat van Dostojewski dat Victor Frankl noemt, *Er is slechts één ding dat ik vrees: dat ik mijn lijden niet waard ben*, raakt de kern van de zoektocht naar de bedoeling van lijden, en die is in ons allen begraven. De vraag dringt ons op waarom we betrokken zijn met wie we zijn: met onze familie, vrienden, carrière, bedrijf, enzovoort. Het komt tot de kwestie van bewustzijn, waarom we hier zijn en hoe het gebeurde. Waarom kiezen we het pad dat we hebben gekozen? Worden de beproevingen en het lijden van onze levensloop verbonden met ons kosmisch lot?

Het is vooral belangrijk voor gehandicaptten omdat ergens van binnen deze vraag klinkt...

Uit: *Theosophy Forward*, september 2017
Vertaling: Peter Le Poole

NB De redacteur van *Theosophy Forward* voegde het volgende citaat toe aan dit artikel: *Het vergt veel vrijmoedigheid, zelfliefde en zelfwaardering om je te realiseren dat je capabel bent. Je hebt alle recht om van rijstroom te wisselen en dingen op dezelfde manier te doen als andere mensen ...* (Allan Hennessy)